

Peticijų komitetas

9.12.2018

PRANEŠIMAS NARIAMS

Tema: Peticija Nr. 0160/2018 dėl nevienodų išmokų pagal ES bendrą žemės ūkio politiką Lietuvoje, kurią pateikė Lietuvos Respublikos pilietis Jonas Vilionis Lietuvos žemės ūkio ir maisto tarybos vardu su 52 359 parašais

1. Peticijos santrauka

Peticijos pateikėjas teigia, kad Lietuvos ūkininkai gali gauti tiesioginę paramą pagal ES bendrą žemės ūkio politiką (BŽŪP) nuo šalies įstojimo į ES, tačiau jie gauna daug mažesnes išmokas, nei jų kolegos Vakarų Europos šalyse. Nepaisant to, kad išpildyti reikalavimai aplinkos, maisto saugos ir gyvūnų gerovės srityse, Lietuvos ūkininkams neskiriamos sąžiningos, vienodos ir nediskriminacinės išmokos. Peticijos pateikėjo nuomone, šios išmokos tariamai diskriminacinės buvo 2014 m., 10 metų trukmės pereinamojo laikotarpio pabaigoje. Po ES bendros žemės ūkio politikos (BŽŪP) reformos per kitą finansinį 2014–2020 m. laikotarpį Lietuvos ūkininkų ir žemės ūkio įmonių padėtis ir toliau bus nepalanki, ir jie toliau bus diskriminuojami skirstant lėšas BŽŪP įgyvendinti. Nevienodos BŽŪP išmokos didina Lietuvos ūkininkų emigraciją į kitas ES valstybes nares, kurios yra labiau išsivysčiusios ir gauna didesnę ES fondų paramą.

2. Priimtinumas

Paskelbta priimtina 2018 m. birželio 12 d.. Komisijos buvo paprašyta suteikti informaciją (pagal Darbo tvarkos taisyklių 216 straipsnio 6 dalį).

3. Komisijos atsakymas, gautas 2018 m. liepos 30 d.

Buvo susitarta dėl laipsniško tiesioginių išmokų įvedimo per 10 metų laikotarpį valstybėms narėms, įstojusioms į Sąjungą per paskutinius tris plėtros etapus. Didinimo grafikas, atspindintis laipsnišką išmokų įvedimą, parengtas atsižvelgiant į tuo metu Sąjungoje taikytą paramos dydį ir atsispindi finansiniuose asignavimuose, nurodytuose stojimo aktuose ir pagrindiniuose teisės aktuose, reglamentuojančiuose tiesiogines išmokas ūkininkams.

Tiesioginių išmokų konvergencijos tarp valstybių narių klausimas skiriasi nuo tiesioginių išmokų laipsniško įvedimo klausimo.

Pradėjus skirti tiesiogines išmokas pagal bendrą žemės ūkio politiką kaip palaikomųjų kainų panaikinimo dalį, paskirstymo schema nebuvo grindžiama konkrečia suma už hektarą, bet buvo susieta su gamyba (derlingumu, našumu ir t. t.), kuri dėl agronominių priežasčių valstybėse narėse skiriasi. Remiantis šiais kriterijais anksčiau teikta parama buvo po 2005 m. reformos įvestų nacionalinių asignavimų, skirtų atsietajai paramai, pagrindas.

2013 m. vasario mėn. valstybių ir vyriausybių vadovai susitarė dėl pirmojo dalinio etapo siekiant panaikinti paskirstymo metodą, aprašytą kiek anksčiau, pereinant prie taip vadinamos tiesioginių išmokų konvergencijos, kai nacionaliniai paketai yra koreguojami, kad palaipsniui būtų sumažintas skirtumas tarp paramos lygio už hektarą skirtingose valstybėse narėse, kaip bendro susitarimo dėl 2014–2020 m. daugiametės finansinės programos dalis.

Šis susitarimas buvo įgyvendintas Reglamentu (ES) Nr. 1307/2013, iš anksto skiriant metinius nacionalinius finansinius paketus, atsižvelgiant į konvergencijos tikslus. Tiesioginių išmokų konvergencijos įgyvendinimas šiuo metu vykdomas Lietuvos ūkininkų naudai.

2018 m. gegužės 2 d. Komisija pateikė komunikatą dėl kitos daugiametės finansinės programos (DFP), o 2018 m. birželio 1 d. – pasiūlymą dėl bendros žemės ūkio politikos po 2020 m¹. Bendros žemės ūkio politikos srityje Komisija pasiūlė ir toliau veiksmingai tęsti valstybėms narėms skiriamų tiesioginių išmokų dydžių už hektarą konvergenciją. Tiksliau tariant, Komisija pasiūlė visoms valstybėms narėms, kurių tiesioginės išmokos nesiekia 90 proc. ES vidurkio, iki kitos DFP laikotarpio pabaigos 50 proc. sumažinti dabartinio jų lygio ir 90 proc. ES vidurkio skirtumą. Tai reiškia, kad, nors daugumoje valstybių narių tiesioginės išmokos sumažės daugiausiai 4 proc. (palyginti su 2019 kalendoriniais metais apskaičiuota pamatine verte), Lietuvos ūkininkai turės naudoti dėl didėjančios konvergencijos. Apskritai Komisijos pasiūlyme, skirtame Lietuvai, numatoma, kad tiesioginių išmokų paketas padidės daugiau nei 4 proc. (palyginti su 2019 kalendoriniais metais apskaičiuota pamatine verte).

Išvada

Šiuo metu dėl Komisijos pasiūlymų dėl 2021–2027 m. daugiametės finansinės programos ir dėl bendros žemės ūkio politikos po 2020 m. vyksta tarpinstitucinės derybos. Galiausiai dėl lėšų, kurios ateityje bus skiriamos bendrai žemės ūkio politikai pagal 2021–2027 m. DFP, spręstos atsakingi teisės aktų leidėjai.

4. Komisijos atsakymas (REV), gautas 2018 m. gruodžio 19 d.

Komisijos tarnybos išnagrinėjo peticijos pateikėjo neseniai atsiųstą laišką.

Dėl 1 ir 2 punktų, kaip jau paaiškinta, laipsniškas tiesioginių išmokų įvedimas reiškia, kad 2004 m. į Europos Sąjungą įstojuosoms valstybėms narėms tiesioginės išmokos pradamos taikyti laipsniškai per dešimties metų laikotarpį, kaip susitarta stojimo derybose su tomis

¹ COM(2018)0321 final ir COM(2018)0392 final.

valstybėmis narėmis.

Laipsniškas tiesioginių išmokų įvedimas turėtų būti aiškiai atskirtas nuo tiesioginių išmokų konvergencijos, kuri reiškia, kad siekiama mažinti valstybių narių skirtumus, susijusius su pagalbos, mokamos už hektarą, dydžiu. Pradinis sprendimas siekti tokios konvergencijos buvo priimtas kaip susitarimo dėl 2014–2020 m. daugiametės finansinės programos dalis. Iki tol žemės ūkio paskirties žemės plotas nebuvo tiesiogiai naudojamas kaip kriterijus nustatant nacionalinius asignavimus. Todėl, nurodant šios paramos dydį pagal hektarus, akivaizdu, kad tarp valstybių narių buvo skirtumų, susijusių su anksčiau taikytais paskirstymo kriterijais. Todėl, net laipsniškai įvedus tiesiogines išmokas iki 100 proc. lygio, tiesioginės išmokos valstybėje narėje nebūtinai atitiks ES vidurkį už hektarą. Be to, esama skirtumų ir tarp valstybių narių, kurios įstojo į Europos Sąjungą iki 2004 m., atsižvelgiant į anksčiau priimtus politinius sprendimus dėl paramos paskirstymo.

Dėl 3 punkto: kaip paaiškinta anksčiau, susitarimas dėl tiesioginių išmokų konvergencijos buvo tiksliai įgyvendintas Reglamentu (ES) Nr. 1307/2013, iš anksto skiriant metinius nacionalinius finansinius paketus, atsižvelgiant į konvergencijos tikslus. Šį reglamentą Europos Parlamentas ir Europos Sąjungos Taryba priėmė visiškai susipažinę su metodika, taikyta apskaičiuojant konvergenciją, įskaitant tai, kad Komisijos pasiūlymo pateikimo metu kaip turimais aktualiausiai istoriniais duomenimis buvo remiamasi 2009 m. duomenimis apie žemės ūkio paskirties žemę.

Nustačius nacionalinius asignavimus, Lietuva nusprendė dalį savo tiesioginių išmokų perkelti kaimo plėtrai. Be to, pastaraisiais metais žemės ūkio paskirties žemės plotas Lietuvoje kiek padidėjo. Šie du veiksniai daro poveikį dabartinei vidutinei pagalbai už hektarą.

Dėl 4 ir 6 punktų: Komisija atkreipia dėmesį į anksčiau pateiktas pastabas dėl 3 punkto ir, kalbant apie Komisijos pasiūlymą dėl 2021–2027 m. daugiametės finansinės programos, į pirmąjį Komisijos atsakymą, kuris 2018 m. liepos 30 d. buvo nusiųstas Europos Parlamentui. Pasiūlymas dėl tolesnės tiesioginių išmokų konvergencijos turėtų būti vertinamas atsižvelgiant į bendrą sudėtingą biudžeto padėtį. Pasiūlyme nurodytais konvergencijos parametrais siekiama užtikrinti pusiausvyrą tarp laipsniškų veiksmų, kuriais atsisakoma ankstesnės paskirstymo sistemos, ir būtinybės finansuoti tokią konvergenciją nedarant neigiamo poveikio atskiroms valstybėms narėms.

Dėl 5 punkto: atskirų ūkių ekonomikai įtakos turintys veiksniai, pvz., darbo sąnaudos ir žemės kaina, valstybėse narėse labai skiriasi. Todėl tiesioginių išmokų vidurkio negalima naudoti kaip vienintelio šaltinio išvadoms apie atskirų ūkių padėtį daryti.